

כל מאורעותיו לטובה ∞

שיעור 1

נאמר בליל שישי פרשת אמור על ליקוטי מוהר"ן תורה ד' קמא

השיעור עוסק בידיעה שכל מאורעותיו של האדם הם לטובתו, כפי שמובא בליקוטי מוהר"ן, תורה ד', נדון מבנה התורות בליקוטי מוהר"ן, המציג מסלול כללי שמטרתו תיקון העולם והגעה לדבקות מוחלטת בה'. מושם דגש על ההבדל בין ידיעה שכלית להרגשה פנימית של הטוב, ועל כך שבעתיד לא יהיו בשורות רעות. כמו כן, נבחנת השפעת המחשבה על הצער והייסורים, והיחס לעבירות וכיצד הן יכולות להפוך לטובה דרך ייסורים ותשובה. לבסוף, מודגשת חשיבות האמונה במלכות השם המוחלטת, המובילה להבנה שכל מעשיו הם רק טוב, וכי הנקודה הטובה שבכל יהודי היא נצחית ובעלת ערך רב יותר מכל הרע.

אנכי יי' אלוקיך אשר חוצאתיך מארץ מצרים מבית עבדים: (שמות ט)

א כְּשֶׁאָדָם יוֹדֵעַ שְׁכָל מְאֲרָעוֹתָיו הֵם לְטוֹבָתוֹ, זֹאת הִבְחִינָה הִיא מַעֲיֵן עוֹלָם הַבָּא, כְּמוֹ שִׁכְתּוֹב (תהלים נו): גַּח אֶחָלָל דָּבָר, גַּאֲלֵהִים אֶחָלָל דָּבָר; וְזֹאת הִבְחִינָה הִיא מַעֲיֵן עוֹלָם הַבָּא, כְּמוֹ שֶׁאֲמָרוּ חֲכָמֵינוּ זְכוּרֵנָם לְבִרְכָּה (פסחים ג'): בְּיוֹם חַחוּת יִהְיֶה ח' אֶחָד וְכ"י. וְחֻקְשׁוֹ: וְכִי הָאֵינְדָּנָא לֹא הוּא אֶחָד. וְתַרְצוּ חֲכָמֵינוּ זְכוּרֵנָם לְבִרְכָּה: הָאֵינְדָּנָא מְבָרְכִין עַל הַטּוֹבָה הַטּוֹב וְהַמְטִיב, וְעַל הַרְעָה – דִּין אֶמְתִּי וְלַעֲתִיד – כָּלּוּ הַטּוֹב וְהַמְטִיב, שִׁיְהִיָּה שֵׁם ה' וְשֵׁם אֱלֹקִים אֶחָדוֹת אֶחָד.

ידיעה והרגשה של הטוב

כְּשֶׁאָדָם יוֹדֵעַ שְׁכָל מְאֲרָעוֹתָיו הֵם לְטוֹבָתוֹ, זֹאת הִבְחִינָה הִיא מַעֲיֵן עוֹלָם הַבָּא, כְּמוֹ שִׁכְתּוֹב (תהלים נו): בַּה' אֶחָלָל דָּבָר, בְּאֵלֵהִים אֶחָלָל דָּבָר; וְזֹאת הִבְחִינָה הִיא מַעֲיֵן עוֹלָם הַבָּא. מִבּוֹאֵר כֵּן שֶׁהָאָדָם יוֹדֵעַ שְׁכָל מְאֲרָעוֹתָיו הֵם לְטוֹבָתוֹ זֹאת הִבְחִינָה וְכו' לְכַאוֹרָה יֵשׁ לְהַבִּין מֵהַ חִידוּשׁ כֵּן, הֵרִי כֵל יְהוּדִי חֲרָדִי גָדֹל בְּאֵמוּנָה שְׁכָל מְאֲרָעוֹתָיו לְטוֹבָתוֹ, וְכִמְבּוֹאֵר בְּגַמ' לְהַדִּיא (ברכות נד ע"א), זֹאת אֵמוּנָה פְּשׁוּטָה, וְכֵן מִי שֵׁשׁ לוֹ אֵמוּנָה מֵאֲמִין בִּזְהָ, הַתְּשׁוּבָה הַפְּשׁוּטָה הִיא שֵׁשׁ הַרְבֵּה סוּגֵי יְדִיעוֹת, אֲכֵן 'כֹּל אָדָם יוֹדֵעַ' אֲבָל לֹא בִּהְרָחַק שֶׁהוּא מְרַגֵּשׁ אֶת זֶה מִמֶּשׁ כִּשְׁהוּא פּוֹגֵשׁ מִשְׁהוּ שְׁאִינוּ כְּרָצוֹנוֹ, יֵשׁ אָדָם שֵׁשׁ לוֹ יְדִיעָה יוֹתֵר מוֹשְׁלֶמֶת בְּעֵינֵי הַזֶּה, וְהוּא גַם מְרַגֵּשׁ אֶת זֶה יוֹתֵר, וְזֶה הוּא זוֹכֵה יוֹתֵר ל'מַעֲיֵן עוֹלָם הַבָּא'.

וְתַרְצוּ חֲכָמֵינוּ זְכוּרֵנָם לְבִרְכָּה: הָאֵינְדָּנָא מְבָרְכִין עַל הַטּוֹבָה הַטּוֹב וְהַמְטִיב, וְעַל הַרְעָה – דִּין אֶמְתִּי וְלַעֲתִיד – כָּלּוּ הַטּוֹב וְהַמְטִיב, שִׁיְהִיָּה שֵׁם ה' וְשֵׁם אֱלֹקִים אֶחָדוֹת אֶחָד. וְרַש"י פִּסְחִים נ' ע"א (וז"ל כֹּלּוֹ הַטּוֹב

והמטיב – שאין שם בשורה רעה) מפרש שהיום מברכים דין האמת בגלל הבשורות הרעות, אבל מה שלעתיד לבא יברכו רק הטוב והמטיב כי אז יהיה רק בשורות טובות*.

ובאמת גם מה שאומרים היום 'דיין האמת' אינו בא בטעות גם למי שמאמין באמונה שלמה שהצרה באה לטובתו, שגם הוא מצוותו לברך 'דיין האמת' וכך נפסק בהלכה, שזה מה שצריך לעשות על בשורות שנראות כרגע רעות, אבל ככל שהאדם יותר מאמין ומעמיק בדעת שהכל לטובה, כך הוא חי את הידיעה הזאת גם בתוך הברכה של דיין האמת.

ברכת דיין האמת בשמחה

ובאמת בגמ' ובשו"ע מבואר שצריך לברך דיין האמת בשמחה, כמו שמברכים 'הטוב והמטיב', שמברכים את הברכה של 'דיין האמת' מהות הברכה היא שלמרות שיש לנו קושי עם הצרה שנעשתה, אנחנו מאמינים שה' צודק, ולעתיד לבוא לא יהיה שום קושי, אז תישאר רק בחינת 'הטוב והמטיב' והיינו שאז יהיה לנו ברור שהכל לטובה, כי כך לא יהיו רעות כי לא יהיו עוונות ולא יהיו פגמים, אז לא תהיה סיבה שיהיה רע.

אבל בכל אופן, מה שמתבאר פה ממה שנראה לנו מליקוטי מוהר"ן, זה שיש פה נקודה שגם אותם דברים שבימינו אנחנו אומרים עליהם "דיין האמת" כי בכלים שלנו ובהשגות שלנו הם נראים רעים וקשה לנו איתם, לעתיד לבוא זה אפילו לא ייראה רע. וכל אחד צריך לשאוף להגיע למצב שירגיש שהכל ממש טוב.

צער ומחשבה

ומפורסם מה שכתוב בליקוטי מוהר"ן (סי' רנ) שבעצם כמעט כל הקושי והדברים הרעים שיש בימינו, תלויים בעניין הדעת, כלומר אדם שיש לו צער כי לא הגיע האוטובוס בזמן, או שאין לו פרנסה או בנים, או אפילו יש לו חולאים, בדרך כלל הצער שלו מחמת שהחליט במחשבתו שהטוב חייב להגיע מיד, למשל הוא מחפש שידוך, והוא לא מוצא שידוך, אז קשה לו כי הוא החליט במחשבתו שהטוב שלו שישועתו תגיע מיד, וכן כשהוא החליט שהוא רוצה בנים, ולא נולדו לו בנים, אז קשה לו. בדרך כלל כל זה עניין של החלטה. אם הוא לא היה מחליט כך, או בשגגה היה מחליט הפוך, אז לא היה קשה לו.

והיינו שבדרך כלל אדם מחליט שהוא רוצה משהו, וכשזה לא עולה בידו זה גורם לו צער, אם יש לאדם אמונה מושלמת, והוא יודע שכל מה שה' עושה זה לטובה, אז אין לו בכלל שום רצון עצמי, וממילא אין לו צער, כל שכן אם הוא יודע שזה לטובתו.

בתורה הנ"ל רבינו ז"ל מציין את היוצא מן הכלל כל הייסורים שבאים כשהנשמה מתחילה להיפרד מהגוף, זה לא צער שכלי אלא צער אמיתי, אבל עדיין, הצער הזה מאוד מאוד נוח להתקבל. ובכל זאת אומרים שגם זה מאוד מאוד נוח להתקבל כשהאדם יודע שזה לטובתו, יכול להיות שגם לזה הוא מתכוון, שכשהאדם יודע שכל מאורעותיו הם לטובתו, זו הבחינה שממנה הוא נהנה.



הערות והוספות

* ובמקו"א רבינו ז"ל מבאר שאז גם יברכו על העבר הטוב והמטיב כי יבינו שהבשורות הרעות שהיו בעבר הם לא היו באמת בשורות רעות כי יהיה דעת אמיתית שהכל לטובת האדם.

עבירות וייסורים

כְּשֶׁאָדָם יוֹדֵעַ שֶׁכָּל מְאֻרְעוּתוֹ הֵם לְטוֹבָתוֹ, זֹאת הַבְּחִינָה הִיא מְעִין עוֹלָם הַבָּא. בפשטות ענין זה מתפרש לעניינים גשמיים, כמו שמבואר לעיל האדם רוצה פרנסה, שידוך, בנים, חיי ומזוני וכל מה שמסתעף מזה, שכשאדם מחליט שהוא רוצה משהו ולא עולה בידו, יש לו צער. ואם הוא יודע שזה לטובתו, זאת הבחינה היא מעין עולם הבא.

יש עוד סוג צער, שהוא 'צער רוחני' שאנחנו מצטערים מאוד על זה שלא עובדים את ה' כראוי, ונכשלים בכל מיני עבירות ופגמים, קשה להגיד על זה גם כן שכל מאורעותיו הם לטובתו.

ונחיד את השאלה עוד, שבאמת אכן יש דברים כנ"ל שאפשר לומר בהם בשופי שמאורעותיו לטובתו, למשל אדם רצה לקום בבוקר, אבל לא הייתה לו סיעתא דשמיא והוא לא הצליח, אם הקדוש ברוך הוא החליט שלא תהיה לו סיעתא דשמיא, זה ודאי לטובתו. יש דברים שאדם לא מצליח בהם, אחרי שעשינו את המאמץ שנצטוונו עליו, אנחנו יכולים להגיד "יהי רצון מלפניך שסוף סוף אצליח לקום" וכו' וגם בלאו הכי אם הקדוש ברוך הוא החליט לתת לו את הגזרה הזאת, שהוא לא יצליח לקום בבוקר או לא יצליח לכוון בתפילה, זה יחסית יותר קל לומר עליו שזה לטובתו. אבל לגבי עניין שאדם נכשל, ופשוט עשה עבירה, והוא לא הצליח להתגבר על יצרו הרע, קשה לומר על זה שזה לטובתו, זה בודאי לא לטובתו.

יש כאלה שנוטים להגיד שגם העבירות הן מהשמיים, וגם המכשולות הם מהקדוש ברוך הוא. למעשה ודאי שיש בחירה, ואדם ייענש על כל עבירה שהוא עשה, א"כ אינני יודע אם אפשר להגיד על זה "כל מאורעותיו הם לטובתו", אכן אולי זה לא נקרא "מאורעותיו" כי זה לא מאורעות שבאו עליו, אלא זה מה שהוא עשה לעצמו.

אבל מה שכן צריך להאמין, שאחרי שאדם נכשל במה שהוא נכשל, אז כרגע מה שהקב"ה מביא עליו זה לטובתו, אם בשביל לזכך אותו מן העבירות, או בשביל להזכיר לו לחזור בתשובה. יכולים להיות בזה כל מיני סיבות וכל מיני אופנים, אם אדם עשה איזושהי עבירה, והקב"ה החליט שצריך לזכך אותו, צריך קצת יסורים. זה טוב בשבילו שיהיו לו יסורים.

יש מושג שזדונות נעשות לו כזכויות, ומבחינה מסוימת העבירות יכולים להתהפך לטובה, אבל לא שייך להגיד על זה שבזה כל מאורעותיו הם לטובתו כי הוא עדיין עוד לא חזר בתשובה מאהבה, אכן אפשר לומר בזה שכל מאורעותיו יכולים להתהפך לטובתו, וכלשון בשיחות הר"ן יש עניין שזה מתהפך הכל לטובה, אבל דחוק להאמין שעכשיו זה לטובה, ובפרט שזה יכול להגיע למקום מאוד מסוכן, שאדם יחשוב "מה אכפת לי לעשות עבירה, זה לטובתי" המקסימום הוא שהעבירה תתהפך לטובה

בשכל שלנו קשה לקבל שאדם יהיה יותר טוב על ידי העבירה מאשר בלעדיה, אנחנו יכולים לקבל שירידה לצורך עלייה זו עלייה, ודווקא על ידי הירידה זוכים לעלייה, ודווקא על ידי החטא זוכים לשכר, אבל דחוק לומר שזה יותר מאשר עלייה, ולא נאריך בזה כי זה עניינים עמוקים, ובפרט שזה לא נפק"מ למעשה.

ועיין בתניינא תורה יב שענין זה אי אפשר להרהר בזה כלל, שאדם נופל לספיקות וכיוצ"ב הנפילה והירידה תכלית העליה, והנראה שמדובר שם גם על עבירות

עונש כטובה נסתרת

גם שאדם נופל עליו טילים על ביתו זה לטובתו, ואין זה סותר שיש בזה רמז ודרישה מה' שיעשה חשבון הנפש על מעשיו, ראיתי משל מאחד הספרים איש אחד שישן בבית שלו, ופתאום הוא שומע דפיקות

חזקות בדלת, הוא לא רצה לפתוח כי רצה להמשיך לישון, והדפיקות הלכו והתחזקו. עד שכבר לא הצליח לישון, ואז מהר פתח את הדלת. הוא פתח את הדלת וראה שזה חבר טוב שלו. הוא אמר, אם זה חבר כזה טוב שלי, מסתמא הוא התכוון לטוב. הוא סגר את הדלת והלך לישון, אמר לו חברו, נכון שאני חבר טוב שלך, אבל אני אומר לך שאני לא סתם דופק על הדלת שלך, אני דופק על הדלת שלך כדי להזהיר אותך שנדלק בבית שלך אש והוא יכול להישרף, ודאי שכל מאורעותיו לטובה, אבל זה לא כדי שתמשיך לישון...

חסדים קשים וכלים מוגבלים

ואיתא בליקוטי מוהר"ן שיש חסדים שהקדוש ברוך הוא עושה, אבל לנו זה נראה צרות, שזה לא חסד לפי הכלים שלנו, ה' יודע התיקון שלנו. אבל זה קשה לנו לסבול בכלים שלנו, בגלל שאנחנו בעולם הזה. חסדים שלפעמים יכולים להיות מאוד קשים לנו. הוא עושה את זה לטובתנו, אבל אנחנו מתפללים שלא יהיו חסדים כל כך קשים, שיהיו חסדים בכלים שלנו, שאנחנו נראה את החסדים בתור חסדים, דהיינו שהתפקיד שלנו זה להתפלל שנהיה חסידים לפי הכלים שלנו ולפי המושגים שלנו, לא לפי המושגים העליונים, ומשמעות הדבר שגם כשהקדוש ברוך הוא גורם לנו דברים הנראים קשים, גם זה מתוך אהבה. והתפקיד שלנו זה להתפלל להמתיק את הדינים, שיהיה חסד כפשוטו למטה. אנחנו מאמינים שהכל באמת לטובה וכל מה שנעשה מאהבה, אבל התפקיד שלנו זה להתפלל שהדינים האלו יהיו אהבה כפשוטה וחסד נגלה ורחמים גלויים כפשוטו.

דבקות בהשם ומבט מעל הייסורים

זאת הבחינה היא מעין עולם הפא. לעתיד לבא ירגישו את הדביקות בה', כך יהיה בעוה"ב, לא יהיה מצב לומר שקשה לנו, כשאדם דבוק בהשם, אז אין לו כבר רצון אחר מרצון השם. הוא בכלל לא מרגיש בשום דבר קושי. זה לא איזה עונש בשבילו כי הוא פשוט דבוק בהשם בשלמות, ואז אין לו מושג של ייסורים בכלל. אבל עכשיו אנחנו לא דבוקים בהשם בשלמות לגמרי. יש איזושהי כביכול הפרדה. אז לפעמים מרגישים טוב ולפעמים מרגישים דברים יותר קשים. צריכים להאמין שגם זה לטובה, כדי להתקרב עוד יותר להשם.



ג. וזאת הבחינה אי אפשר להשיג אלא כשמעלה בחינת מלכות וקדושה מהגלות מבין העפרים כי עכשו חמלכות והממשלה להעפרים, וגביל זה נקראים עבודת אלהים שלהם בשם אלהים, כי יונקים מבחינת מלכות הנקרא אלהים, כמו שכתוב (תהלים ע"ד): "אלהים מלכי מקדם" וכשמעלין בחינת מלכות מבין העפרים, אז נתקנים (שם מ"ז): "כי מלך כל הארץ אלהים":

אי אפשר להשיג אלא כשמעלים את המלכות

גם הכא יל"ע מדוע אי אפשר להשיג זאת רק שמעלה מבחינת מלכות דקדושה מהגלות מבין העפרים, הרי יש אנשים שתופסים שמעורותיהם לטובתם גם שלא הגיעו לכזאת דרגה, אלא כמו שאמרנו,

שבהכרח שהתשובה שאכן כל אחד מאיתנו יודע את זה ידיעה כלשהי, אבל ככל שנזכה יותר להעלות מלכות דקדושה מבין העכו"ם, כך נבין את זה יותר.

וכמו שציינו, העלאת מלכות דקדושה מבין העכו"ם, הפירוש הפשוט הוא שהקדוש ברוך הוא יהיה מלך על כל הארץ, ולא תהיה שום ממשלה לאף אחד בעולם, וכשיבוא המשיח, שהוא יהיה מלך על כל הארץ בתור נציג של הקדוש ברוך הוא, והוא ינחיל את מלכות השם בכל העולם.

ואפילו בימי שלמה המלך לא הייתה כזאת מציאות, שאע"פ שהוא היה מלך גדול מאוד, אבל הייתה מלכויות אחרות, מלכות עכו"ם והייתה גם עבודה זרה. הוא תיקן מאוד את מלכות ה', אבל הוא לא העלה את המלכות דקדושה מבין העכו"ם. אף שבכלל מלכות ישראל היא עוד יותר גבוהה, אבל השלמות הזאת לא הייתה מעולם. (אולי רק באדם הראשון לפני החטא) אבל בעתיד זה יהיה כך.

מלכות דקדושה בכללי ובפרטי

כידוע, כל דבר שכתוב הוא בבחינות כלליות ופרטיות ופרטי פרטיות, זאת אומרת, באופן כללי שרק השם יתברך הוא המלך, אבל באופן פרטי כל אחד יש לו את המלכות שלו בעצמו, שהוא מוריד לבינתיים, וכמבואר לקמן, אם הוא לא לגמרי המליך את הקדוש ברוך הוא עליו. ככל שהוא לא מספיק מושלם בהמלכת הקדוש ברוך הוא, כך יש איזה מלכות אחרת שמושלת עליו.

למשל, יש כמה דברים שאדם חושב שפלוני עשה לי, או הזיק לי, או הציק לי, או הסתבכתי עם פלוני. זה כבר פגם במלכות שמים, כי אם אתה מאמין שהקדוש ברוך הוא הוא המלך היחיד, היחיד ששולט אז שום דבר בעולם לא יזיק לך. כל עבירה שעושים היא בעצם פגם במלכות שמים, כי אם ה' הוא המלך, אתה אמור לשמוע בקולו.

כִּי עֲקָשׁוּ הַמַּלְכוּת וְהַמְּשִׁלָּה לְהַעֲפֹ"ם, וּבְשִׁבִּיל זֶה נִקְרְאִים עֲבֹדַת אֱלִילִים שְׁלֵהֶם בְּשֵׁם אֱלֹהִים. רש"י מפרש בהרבה מקומות שאלוהים הוא לשון שררה מרות ומלכות ואדנות, זאת אומרת, ששם זה לא מיוחד דוקא להקדוש ברוך הוא. אבל כאן מפרש ששם אלוהים מיוחד רק להקדוש ברוך הוא, כך בעיקרון צריך להיות, אלא הואיל ויש שליטה לעבודה גלולים משלהם לכן זה נקרא בשם מושאל בשם אלוהים².

ראבר"נ מחדד זאת, וכתב שהרי יש עוד שם שנקרא אלילים, ומדוע הפסוק משתמש בשם מיוחד להקב"ה? א"כ מדוע כתוב בפסוק 'לא יהיה לך אלוהים אחרים על פני', היה יכול להיות כתוב 'לא יהיו לך אלילים אחרים על פני' ומדוע כתוב 'זובח לאלוהים יחרם'? ולא 'זובח אלילים יחרם' אלא שמבחינה רוחנית הסיבה היא שהואיל ויש להם קצת מהקדושה של השם אלוהים, לכן הם נקראים בשם אלוהים.

ומבואר שגם שם אלוהים הוא מקור היניקה לעבודה זרה, אפילו בזמן שהכל היה מושלם, זאת אומרת, אפילו בזמן משה רבנו, ובזמן שלמה המלך, גם אז היה כתוב בפסוק 'זובח לאלוהים יחרם' והיינו שיש יניקה לעבודה זרה משם אלוהים. אז כשבא משיח, איך ישתנה הפסוק? המשיח יסתדר!, לעתיד לבא לא יהיה שום רע הכל יתהפך לטוב, וכמבואר לקמן שכבר באתחלה הקב"ה יצר הסתרה שנעבוד אותו בתור קרוצי חומר שזה העבודה שלנו, ולעתיד לבא יהיה לנו עבודה כמו של מלאכים, צדיקים יושבים



הערות והוספות

² ולהבדיל בי"ד גם נקראים אלוהים כי מלכות הקדושה נשפע עליהם.

ועטרותיהם בראשיהם, והחכמה היא לנצל את הזמן עכשיו, כמו שכתוב 'ואבית תהילה מגושי עפר מקרוצי חומר'.

סבל ותיקון הנשמה

כשהמשיח יגיע בודאי שיהיה בחירה ועכ"פ באתחלה, ויתן תיקון לכל אחד, ועצות מועילות עד התיקון השלם, והעצות של רבינו מועילות להכל, ובאמת ר' נתן שאל את רבינו על כך, והשיב לו 'שברו אותנו כחרס הנשבר', וכו' ואעפ"כ 'גמרת' ואגמור', והיינו שעכשיו רבינו לא גמר לגמרי, ואנחנו באמצע התהליך של התיקון, ור' אברהם בן רבי נחמן שאי אפשר להגיע לתיקון פעם אחת, צריך כל פעם עוד פרוסה ועוד פרוסה, וזה בחינת מה שאנחנו נוסעים לאומן לר"ה כל שנה ושנה,

איך שלא יהיה, בכל מקרה אנחנו מאמינים באמונה שלמה שכל מי שעושה עבירות, אפילו העבירה הכי קטנה, סובל סבל גדול מאוד אם הוא לא חזר בתשובה. לא יעזור שהוא יהיה עם הרבה הבטחות וכו' וגם אם היה באומן, בוודאי שמעבירות סובלים, רק ההבטחות של הצדיקים יכולות לעזור לו, אם הוא רוצה להשתפר, לחזור בתשובה, הן יכולות לחזק אותו.

ועכ"פ לכל יהודי יהיה תיקון, גם אם לא חזר בתשובה, וכמו שכתוב ולא ידח ממנו נדח, וכמו אדם שלא חזר בתשובה, ואחרי שהוא נפטר מצילים אותו מגיהנום ע"י אמירת קדיש, הקב"ה יש לו כל מיני תוכניות, יש לו חשבונות, יש תורות ארוכות מאוד כדי להסביר את כל הדרכים איך הקב"ה מתנהג עם החוטאים, אבל זה כבר לכל אחד לפי עניינו. וכמובן שככל שאדם זכה יותר בעולם הזה לחזור בתשובה, וכל שכן חזרה בתשובה באמת, אז הוא יסבול פחות בשמיים, ומי שלא רצה לחזור בתשובה, אז הוא יסבול יותר, אבל יגיע תיקון. אפילו מי שלא היה אצל שום צדיק ושום קבר בעולם, ועשה עבירות מהרגע הראשון שהוא נולד עד הרגע האחרון שהוא נפטר, אבל אם יש לו עדיין נשמה של ישראל, אז הוא יעבור זיכור, אבל בסוף יגיע לתיקון.

העונש בעוה"ב הוא אף פעם לא לנצח נצחים, השכר והתענוג הוא לנצח נצחים. זה גם הסיבה שכל נשמה תגיע לתיקון, וגם להיות עפר תחת כפות רגלי הצדיקים זה גם איזשהו תענוג, וכמובא בשיחות הר"ן, אפילו כדי להיות תחת רגלי הצדיקים צריך להיות בדרגה מסוימת, ויש כאלה שאפילו לא הגיעו לזה, (אכן יש כאלה שאין להם נפש יהודית כל כך, כמו נפשות הערב רב ויש כמה מקורות במקובלים שסוברים שאין להם תיקון, אבל בליקוטי הלכות כתוב בכמה מקומות כתוב שמשה רבנו לקח את הערב רב, והוא יזמר אותם ויתקן אותם, והלשון בשיחות הר"ן שמשה רבנו שגה בזה.

הנקודה הטובה החזקה מכל הרע

ידוע שרבנו הקדוש כותב (תורה רפב) שאדם צריך לחפש את הנקודה הטובה שבו, אע"פ שיש לו הרבה הרבה נקודות רעות. אז יש שאלה שצריך לשאול: מה עוזר לי אם אדם מרוויח שקל ומפסיד מיליון, התשובה היא, ורבינו אומר זאת במפורש, הנקודה הטובה באמת שווה יותר מכל הרע, כי אפילו אם האדם עושה רע בלי סוף, במושגים שלנו עושה רע הכי הכי שהוא יכול, יש לו נקודה אחת טובה הוא צריך לסבול הרבה מאוד, צריך לסבול סבל בגיהנום, אבל זה ייגמר באיזשהו שלב, הרע נגמר, הרע אינו נצחי, וכשהרע ייגמר יבוא הטוב, והטוב הוא נצחי, מי שמסתכל על עצמו ושואל, טוב, מה זה עוזר לי, מה בעצם הרווחתי פה, הרווחת בעולם הזה הרבה. עשית תנועה אחת לשם שמים, זהו, יש לך נצח, ושווה לך.

ואחדד זאת מזווית אחרת, אם יש לאדם אפשרות לבוא לעולם הזה והוא יודע שיהיה קשה, יהיו עבירות בלי סוף, אבל מצווה אחת הוא יעשה, או נחת רוח אחת להקדוש ברוך הוא יעשה, האם זה שווה לו?

התשובה היא שזה כמו מצב שיש עליו אפשרות של כאב ראש יום אחד ולהנות שבעים שנה, כאב ראש רק יום אחד. אמנם כואב, אבל זה רק יום אחד... ונהנה שבעים שנה, זה שווה.

מלכות השם מביא לאמונה שכל מאורעותיו לטובתו

לעיל הבאנו שאלה, מדוע באופן שאי אפשר לעלות מלכות דקדושה מבין העכו"ם, אז אדם לא יכול להבין שכל מאורעותיו לטובתו, מה הקשר, ולקמן בהמשך התורה מבואר הסבר ארוך עם מהלך שלם לבאר זאת, אבל עדיין יש פה מה לנסות להבין, מה זה שאם הקדוש ברוך הוא לא לגמרי מלך על כל הארץ אז אני לא מספיק מבין שזה לטובה, ואם הקדוש ברוך הוא לגמרי מלך עליי אז אני מבין שזה לטובה, התשובה פשוטה למתבונן אנחנו מדברים על אמונה להאמין שה' הוא מלך על כל הארץ, לא רק באמונה סתמית, אלא לחיות זאת, שאם הקדוש ברוך הוא שולט בהכל והוא אחראי להכל, אז הוא עושה רק טוב. אפילו שניתן פתח לשאול מה הראיה, אולי הוא מושל בהכל והוא עושה גם רע, אצל אתאיסטים, אפילו אצל אפיקורסים, יש להם הרהורי כפירה רח"ל, אבל מענין מאוד שהם אומרים איפה אלוקים היה בשואה, זאת אומרת, שההנחה הפשוטה של האדם היא שאם אלוקים שולט הוא לא יתן שיעשו את זה ליהודים. איפשהו זה מעורר את השאלה הרי אתה לא מאמין, אז למה מבחינתך לא לומר שאלוקים עושה רע, למה אתה שואל איפה אלוקים היה, אף אחד לא מעז לטעון טענה כזאת שאלוקים עושה רע. יש מסקנה ראשונה של כל בן אדם, שאם אלוקים נמצא הוא רוצה שיהיה טוב, זו הנחה מאוד בסיסית ופשוטה של כל בן אדם, אפילו לא רשעים, ובעצם, כשנראה שהקדוש ברוך הוא עושה לך דבר רע, זה בשביל איזו מטרה טובה. אז אולי הקדוש ברוך הוא לא רואה בזה רע.

אם אנחנו מאמינים באמונה חזקה בבורא עולם, וברור לנו ומוכח לנו בעצמנו שהקדוש ברוך הוא המלך היחיד והבלעדי על כל העולם, אז ברור שהוא עושה טוב. אין מה לדון פה. לא ייתכן שהוא, זה שברא אותנו, והוא עושה לנו רע.

המבט הפשטי הוא שאם עשינו עבירות, אז ה' כועס עלינו והוא נוקם בנו, נותן עונש וגיהנם, אבל המבט היותר עמוק הוא שלא כך, רבינו ז"ל מבאר שהמחשבה הזאת, שהקדוש ברוך הוא כביכול נוקם בנו כי הרגזנו אותו, זו מחשבה שהיא לא בשלמות האמונה. כי בשלמות האמונה אנחנו יודעים, שכל מאורעותיו של אדם לטובתו, גם כשהקדוש ברוך הוא כביכול כועס, הוא בעצם רק טוב, אפילו אם הוא עושה את ההיפך ממה שנראה לנו טוב.



- מרגליתא טבא -

סיכום המאמר - והוצא למעשה

השיעור עוסק בהבנה עמוקה של האמונה ש"כל מאורעותיו של האדם הם לטובתו", על פי תורת רבנו בליקוטי מוהר"ן – מה זה אומר בפועל, מה הגבולות של זה, ואיך חיים עם זה בתוך מציאות של חטאים, ייסורים והסתרה.

מבנה התורות בליקוטי מוהר"ן

בכל תורה בליקוטי מוהר"ן יש מסלול רוחני: עושים א' – מגיעים לב', עושים ב' – עולים לדרגה יותר גבוהה של א', וחוזר חלילה. המבנה הוא כמו ספירלה אינסופית – כל פעם חוזרים לאותם עניינים, אבל בעומק והארה יותר גדולים. המטרה הסופית של כל תורה היא תמיד **תיקון כל העולם** – שיבוא המשיח, לא יהיה רע, וייהפך העולם לטוב מוחלט. בפועל עוד לא הגענו לזה, אבל כל תורה נותנת **מסלול חלקי** ו"נגיעה" בתיקון הזה – גם בכלל וגם בפרט.

בתורה הנידונה המסלול מתחיל ב: **"האדם יודע שכל מאורעותיו הם לטובתו"**, ומתקדם לדרגה של **ביטול גמור** ודבקות מוחלטת בה', שבה אין לאדם כלל "רצון עצמי". אך מודגש שאין אפשרות לחיות כך **דרך קבע** בעולם הזה – רק לזכות להארות רגעיות שמקדמות אותנו.

ידיעה לעומת הרגשה: הטוב והמטיב ודיין האמת

יש **הבדל גדול** בין לדעת בשכל ש"הכל לטובה", לבין **להרגיש** את זה באמת כשמגיעים אירועים קשים. לכאורה "כל חרדי" יודע שהכל לטובה, אבל הידיעה הזאת ברוב המקרים שטחית ולא חודרת ללב בשעת ניסיון. הגמרא אומרת שעתידי לבוא נברך על כל דבר **"הטוב והמטיב"**, ולא עוד "דיין האמת". רש"י מסביר: כי **לא יהיו בשורות רעות**. מרבנו מתבאר עוד, שגם מה שהיום נראה לנו **רע**, לעתיד לבוא יתברר שלא רק שהיה "לטובה", אלא **לא היה רע כלל** – ונברך עליו הטוב והמטיב גם למפרע. כיום אנחנו מצווים לומר **"ברוך דיין האמת"** על בשורות רעות, ואף לומר זאת **בשמחה**, אמנם מתוך קושי והכנעה: "אנחנו לא מבינים, אבל מאמינים שה' צודק". לעתיד לבוא – לא יהיה קושי; הטוב יהיה מורגש לגמרי.

צער, מחשבה ורצון עצמי

רבנו מגלה שכמעט כל הצער של האדם **תלוי במחשבה וברצון**. האדם מחליט שהוא "חייב" פרנסה מסוימת, שידוך באופן מסוים, בנים, הצלחה – וכשהמציאות לא מתיישרת עם הרצון שלו, נוצר צער. אם לא הייתה החלטה פנימית "זה חייב להיות כך", או אם היה מאמין באמונה שלמה שמה שה' עושה **זה הטוב האמיתי** עבורו, היה **פוחת הצער** מאוד, ולעיתים נעלם לגמרי. ככל שפוחת ה"רצון העצמי", כך פוחתים הייסורים. אפילו ייסורי הפרדת הנשמה מהגוף – שהם צער אמיתי ולא רק תולדה של מחשבה – נעשים "קלים להתקבל" כשהאדם **יודע בבירור שזה לטובתו**. המפתח: שינוי המבט הפנימי, לא דווקא שינוי המציאות.

הבחנה חשובה: מאורעות החיים לעומת עבירות

הרב מחלק בין שני סוגי "מאורעות": - **מאורעות שמימיים** – פרנסה, שידוך, בנים, בריאות וכדו'. כאן מובן לומר: אם אחרי השתדלות סבירה לא הצליח – מה שה' עושה עכשיו **לטובה**. - **עבירות ופגמים** – כאן קשה לומר בפשטות "גם זה לטובה". יש בחירה חופשית, ועל כל עבירה יש **עונש ואחריות**. אפשר לומר: - שהעונשים, הייסורים, ההתעוררות לתשובה **שאחרי העבירה** – כל אלה לטובת האדם, כדי לזככו, לעורר אותו ולקרבו.

- אבל **עצם מעשה העבירה** – אינו "טוב". לכל היותר יש מצב שבו ע"י תשובה מאהבה "זדונות נעשים לו כזכויות", אבל זה כבר אחרי שחזר באמת בתשובה, ולא בזמן החטא עצמו. יש כאן **סכנה מחשבתית**: אם אדם יתחיל לומר "העבירות לטובתי" – הוא עלול להתיר לעצמו חטא. לכן מדגיש הרב: **מעבירות לא מרוויחים**, רק אפשר לתקן את הנזקים ולהפוך את הירידה למנוף לעלייה.

המשל של הדפיקות בדלת: הייסורים כקריאת התעוררות

הרב מביא את המשל: אדם ישן בביתו, חבר טוב שלו דופק בדלת חזק, הולך ומגביר. כשהוא פותח – החבר אומר: "אני אוהב אותך, לא באתי להציק. אני דופק כדי להציל אותך – הבית עומד להישרף". המסר: - ברור שהדפיקות **לטובתו** של הישן, אבל הן לא באות כדי "להנעים לו את השינה", אלא כדי **לעורר אותו לקום ולשנות משהו**.

- כך גם בייסורים: מצד אחד, **הכל לטובה** והם ביטוי לאהבת ה'; מצד שני, הם **רמז ברור** שצריך להתעורר, להשתנות, להתפלל, לא להישאר במקום. האמונה שהכל לטובה **לא פוטרת ממאמץ ותיקון**, אלא להפך – נותנת כוח לקום ולהשתנות בלי ייאוש.

חסדים קשים ובקשת חסד גלוי

ה' עושה תמיד **חסד**, אבל יש סוגי חסדים: - **חסדים קלים וגילויים טובים** – שמתלבשים בכלים שלנו ואנחנו מרגישים אותם טובים. - **חסדים קשים** – הנהגות גבוהות, שמהצד הרוחני הן החסד הכי גדול, אבל בכלים האנושיים שלנו הם באים כייסורים, שינויים קשים, "משנה עיתים". התפקיד שלנו: - להאמין שגם הייסורים הם **חסד עליון ואהבה**, - אבל להתפלל תמיד שהחסד יהיה "**לפי הכלים שלנו**" – רחמים גלויים, טוב פשוט ומובן, ולהמתיק את הדינים בתפילה. לעתיד לבוא, בבחינת "ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד", נזכה **להרגיש בפועל** שכל מה שעבר עלינו היה טוב גמור, בלי מקום לאמירה "קשה לנו, אבל מאמינים שזה לטובה".

דבקות בה' ומדרגת "בלי ייסורים"

כאשר אדם **דבוק בה' באמת**, כבר אין לו רצון אחר זולת **רצון ה'**, במצב כזה: - כל מה שה' עושה – נתפס אצלו **כטוב מוחלט** ולא מחייב חוויה של צער, - הוא לא חי את עצמו כ"נפרד" שיש לו "אינטרסים" שמתנגשים עם הנהגת ה'. אבל בעולם הזה אנחנו **לא במדרגה הזאת באופן קבוע** – אנחנו מרגישים נפרדות, רצונות אישיים, ועל כן חווים לפעמים טוב, לפעמים "רע". העבודה שלנו היא **להאמין** שגם מה שקשה הוא לטובה, ולהתקדם בהדרגה לכיוון דבקות עמוקה יותר.

מלכות דקדושה, אלוקים אחרים והאמונה בהשגחה מוחלטת

רבנו כותב: "**אי אפשר להשיג זאת אלא כשמעלה בחינת מלכות דקדושה מבין העכו"ם**". בפשטות: - **בכלל העולם** – השלמות תהיה כשמלכות ה' תתגלה על כל העולם, ולא תהיה כל שליטה לעבודה זרה. זה יקרה בביאת המשיח. - **בפרט באדם** – כל עוד האדם מרגיש שכוחות אחרים "שולטים עליו" (אנשים, טבע, מזל...) – יש אצלו פגם במלכות שמים. שם "**אלוהים**" הוא שם של **דין ומלכות**.

במקרא הוא מופיע גם על שופטים, בעלי שררה, ואפילו על עבודה זרה: "**לא יהיו לך אלוהים אחרים**". לפי הקבלה – העבודה זרה "יונקת" מאיזה הארה משם אלוהים, ולכן נקראת כך, למרות שבפועל היא **אלילים** (כלום). כשאדם תולה את המאורעות באנשים, במקרים, בטבע – הוא כביכול נותן **מלכות** לכוחות אחרים, וזו בחינה של "**אלוהים אחרים**".

להעלות מלכות דקדושה פירושו: - לזהות ולהאמין **שה' לבדו** מנהיג כל פרט, - ולהוציא מהלב את האמונה בכוחות אחרים כמנהלים את המציאות. ככל שאדם חי יותר את האמונה שאין שום כוח חוץ מה', כך הוא **משיג ומרגיש יותר** שכל מה שעובר עליו הוא לטובה.

משיח, עצות וצדיק הדור

בקצרה נידון עניין **המשיח**: - בתחילת בואו תהיה למשיח **בחירה**, והוא ייתן לכל אחד **עצות מדויקות** לפי שורש נשמתו, עצות מושלמות שיכולות להוביל לתיקון שלם. - גם היום רבנו נתן **עצות ותיקונים**, אבל אנחנו עדיין בבחירה, בעבודה, ביצר, ובירידות. - הצדיק פועל **תמיד מחדש** – "בכל פעם שבאים לצדיק הוא נותן לו תיקון בכל ליבו". אי אפשר תיקון חד-פעמי; צריך **שוב ושוב** לחזור, להתעדכן, לתקן. ובכל זאת, גם עם כל ההבטחות של הצדיקים, מי שחוטא ולא חוזר בתשובה – **סובל** על חטאיו; ההבטחות אינן "פטור מעונש", אלא **עזרה עצומה** לחזור בתשובה ולהקל את הדרך.

ייסורים, גיהנום והתיקון הסופי של כל נשמת ישראל

נאמר בשיעור: - כל מי שעושה עבירות ואינו שב – **סובל** על כך, בין בעולם הזה ובין בעולם הבא. - יש **גיהנום**, **כף הקלע** ושאר תיקונים קשים, אבל כולם **זמניים**; העונש אינו לנצח נצחים, ואילו השכר והעונג – כן לנצח. כל נשמה מישראל שיש בה **נקודה טובה** – יש לה **תיקון סופי מובטח**. הייסורים הם "התנופה" שמטהרת ומזככת עד שיוצאת הנקודה הטובה בשלמותה.

אפילו מי שלא זכה לצדיק, לקברי צדיקים או לתשובה בעולם הזה – הקב"ה יש לו **אין סוף דרכים** לתקן אותו, מתוך זה מובנת שיטת רבנו בעניין **הנקודה הטובה**: - גם אם כל חיי האדם מלאים ברע, והייתה לו רק נקודה טובה אחת – הרע **מוגבל בזמן** ויגמר בסוף, - והטוב – **נצחי**. לכן הנקודה הטובה **שווה יותר** מכל הרע שהצטבר. מכאן הנחמה: גם מי שרואה את עצמו מלא נפילות – אם יש בו תנועה אחת של אמת, יש לו **אוצר נצחי**.

ערב רב ונקודת הטוב בכל יהודי

נרמז גם עניין **הערב רב**: - לפי כמה מקורות, יש נפשות ערב רב מסובכות מאוד, ויש מי שכתב שמשו רבנו טעה כשלקח אותן איתנו. - אבל בליקוטי מוהר"ן משמע שמשו לקח על עצמו **לזמר ולתקן** גם את הערב רב, עד שכל ישראל יזוכו. הרעיון: כל יהודי, גם אם יש בו בחינת ערב רב, **יש בו נקודה טובה** שתתקן בסוף ותגיע לנצח. ההבדל בין אנשים הוא **כמה טוב יהיה להם לנצח** – כמה פיתחו את הנקודה שלהם בעבודת ה'.

מלכות ה' והטוב: למה אם ה' שולט – בהכרח שהוא טוב?

בסיום חזור הרב לנקודת היסוד: כשאדם מאמין באמונה חזקה **שה' הוא המלך היחיד והמוחלט**, ממילא הוא מבין שמה שהוא עושה **לא יכול להיות רע**. אפילו האפיקורס שואל: "**איפה היה אלוקים בשואה?**" – מתוך הנחה סמויה שאם יש אלוקים ששולט, **הוא לא יכול לעשות דבר כזה**. כלומר, גם הכופר מניח בתת־מודע: אם יש בורא, הוא צריך להיות **טוב**. האמונה הפשוטה אמורה להתעמק למבט יותר גבוה: - ה' **מעניש**, יש גיהנום, יש דין, אבל גם הדין נובע **מטוב מוחלט** ולא מ"רצון לנקמה" או "כעס אנושי".

ההשקפה שהקב"ה "נוקם בנו כי הרגזנו אותו" היא חיסרון באמונה. השלמות היא לדעת שגם כשה' דן ומייסר – **אין בו שום רע**, הכל **הטבה מוחלטת**, רק שאנחנו לא רואים ולא מבינים. מכאן חוזרים לנקודת השיעור: ככל שאדם מחיה את עצמו באמונה הזאת – שה' לבדו מלך, שהוא רק טוב, ושכל מאורעותיו באים ממנו – כך הוא יכול באמת לחיות את המשפט: "**האדם יודע שכל מאורעותיו הם לטובתו**", ולהתחיל גם **להרגיש את זה**.